DE FORMARUM ORIGINE.

GUILIELMI PEMBELI, Angli, Oxonienſis, *Tractatus.*

Editio Poſthuma.

CANTABRIGIÆ:
Ex officina ROGERI DANIEL,
pro I. B.

Ornatissimo Viro

Dom. Doctori FREWEN,

Collegii Magdalenensis Præsidi, & Academiæ Oxoniensis Vice-Cancellario,

R. Capel S. D:

Cum Natura ita sit nobis comparata omnibus (Vir ornatissime) ut, quæ Dogmata à receptiori Scholæ sententiâ aliena sunt, magno cum supercilio fastidire soleamus: ego quidem non possum non vereri, ne lucubratio hæc in quorundam reprehensiones, vel eo nomine incursura sit; Quòd in ea quædam in controversiam fortè veniant; & novitatem apud nostros Philosophos olere videantur. Et certè in locis Theologicis ne quid detrimenti capiat, vel pax, vel veritas Christi id sobriè cavendum homini Christiano; & à novarum opinionum pruritu prorsus abstinendum puto. Usque adeò, ut ad certam regulam etiam loqui debeamus. Quod piè & prudenter monet Augustinus, ne [verborum licentia impiam gignat opinionem.] At in pulvere Scholastico, ubi in nullius verba juramus, & in utramvis partem, sine dis-

De civit. Dei l. 10. c. 23.

pendio vel pacis, vel salutis ire liceat, major conceditur, cùm sentiendi, tum loquendi libertas: Nec tam authorum nomina; quàm rationum momenta sunt spectanda. Quod non eò dico, quasi non plurimum esset in antiquis Philosophis: Hoc solum veltem; ne novitas veritati sit fraudi. Veritas enim non est pro novo deserenda. Quinetiam novitas veritatem commendat, & animus noster novæ opinionis admiratione integratur. Et quæ hodie vetera sunt, olim fuêre nova. Præclarè Horatius,

Epist.l.2. epist.2.

Quòd si tam Graiis novitas invisa fuisset
Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet
Quod legeret, tereréq; viritim publicus usus?

Et meo quidem calculo, vitium vel maximum est in Philosophando, vetustatis gratiâ, ea defendere, quæ probamus minùs. Illud Pythagoræorum [ipse dixit] procul ab iis esse vult magnus dicendi Magister Marcus Cicero, [De literis bene mereri cupientibus obest plurimùm, utî & iis qui discere aut docere volunt; id ratum habere quod à veteribus Philosophis judicatum acceperunt. Desinunt enim suum (inquit ille) judicium adhibere] Nôsti Tu, quanto cum conatu, & argumentis quàm magnis ipse Aristoteles omnium antiquorum, immò, ipsius adeo Platonis animum,

De nat. Deor.l.1.

De anima lib.1.

mum de Animæ naturâ & origine impugnârit. Neque à quoquam, quod sciam, hoc ei culpæ datur. Quin potiùs nos omnes magni facimus aureum illud Aristotelis apophthegma [Amicus Socrates; amicus Plato: sed magis amica veritas.] Neque unquam tot & tanta ornamenta, & adjumenta Philosophiæ subministrâsset tantus Author, si destinatis veterum sententiis (quæ jam olim quandam quasi vim veritatis, authorum authoritate solâ, & ætate obtinuissent) sese addixisset. Sic est noster author, ut apud quem plus valeat ratio, quàm Aristotelis autoritas. Idque ex Aristotelis ipsius exemplo, & præcepto, jure in ipsum fecisse putemus; quòd, sicut solent summa ingenia, non solùm studiosè elucidet aliorum opiniones: sed & ipse quoque aliquid novi proferat. Eth. l. 1.

Accedat eôdem summa rei de qua agitur difficultas. Nullus scilicet in tota Philosophia cognitu difficilior locus est: quàm de Forma: usque adeo, ut Scaliger (quo non alter acutus magis) omnem nostram in Philosophia scientiam, propter Formarum [cognitionem rudem, confusam] nihil aliud esse velit quàm [umbram in sole] Quocirca cùm in commentationibus abstrusis, in contrarias partes disputare soleant viri eruditi; & tandem post multos sudores, præclarè secum agi Exercit. 101. dist. 14. & exercit. 307. dist. 12.

putent, si verisimile quod sit, id invenerint: minus mirum est, authorem nostrum, in difficilima ea Diatribæ parte, quæ est de Formis Brutorum; à vulgari hodiernorum Philosophorum mente recessisse. Laudem certè magis quàm veniam meretur. Ego non tantum mihi assumam, ut in utramvis partem quicquam efferam. Rem in medio relinquo. Nihil detractum velim iis, qui aliter, atque hic author noster sentient. Sed nolo Epistolam ultrà quàm satis est producere. Hoc qualecunque, & quantulumcunque memoris mei, in Te, animi pignus sub Nominis Tui auspiciis, ad usum studiosæ Juventutis in lucem emitto. Tu, quæ Tua est Humanitas, æqui bonique consulas. Vale.

De

De Formarum Origine.

VExatiſſima eſt illa inter Phyſicos Quæſtio, de Formarum Origine, quo modo, quo principio oriantur & materiæ adſocientur. Quæ quantum & docentium & diſcentium ingenia exercuerit, teſtatum faciunt tot doctorum hac de re commentationes, atque poſt tam claras, ut videbatur, huic veritati prælatas faces luminâque admota, ſumma animorum caligo & inſcitia, quâ adhuc cingimur. Hæremus in cortice, & in natura veſtitum externúmque accidentium ornatum novimus & miramur, at corpus ipſum & intimam eſſentiæ medullam quærimus & ignoramus. Vel potiùs, annon in ſcirpo nodum? illud anxia indagine veſtigantes, quod niſi in Philoſophorum cerebris libríſque, in Natura eſt nuſquam. Ita planè eſt, cæcutientes nimiùm acutè cernimus, atque illud ſcire ſatagimus, quod nec eſſe natura agnoſcit. Intelligo illud Phyſicorum de rerum Formis placitum; quod etſi antiquitate & omnium præjudicio ſatis confirmatum videatur, tamen, cùm potiùs ut Poſtulatum quàm ut Demonſtratum ab Ariſtotele primo inventore, ejúſq; Sectatoribus ſumatur, non erit immodeſtè, ſed φιλαλήθες, illud penitiùs

nitiùs introſpexiſſe, atque examinâſſe, quid firmitatis habeat hoc fundamentum, cui tot in omni Philoſophia dogmata innituntur. Atque hoc ſanè neceſſarium eſt Animarum Ortum diſquirenti, priùs de omnium Formarum origine diſſerere, earúmq; Naturam perſpectam habere, cujus ſi vel ignari vel falſo gnari ſumus, offundentur tenebræ, & error ſe reliquæ diſputationi ingeret. Itaque, quid Forma, cujus Entitatis & Originis, primò in genere videamus, deinde ad Animas deſcendendi locus erit.

Ariſtoteles, rejectis aliorum ante ſe placitis, tria rerum communia principia ſtatuenda eſſe docuit, Conſtitutionis duo, Materiam & Formam; Tranſmutationis unum, Privationem: quam triadem poſteritas venerata eſt, & ferè ἀβασανίστως retinuit. Meritò autem erroris ſuſpecta eſt hæc doctrina, & à multis contrà itum: qui privatione ſede, quam occupârat, detrusâ, binarium tantùm principiorum numerum agnoverunt. Quàm hoc juſta fecerunt lege, ſufficiet uno aut altero exemplo demonſtrâſſe. Privatio eſt principium tranſmutationis, inquit Ariſt. At quale principium? Intueamur exemplum, & naturam non notiones ſectemur. Aqua mutatur in Aerem. Hujus mutationis principium eſt privatio, vel quatenus eſt Abſentia formæ aeris in aqua, vel quatenus eſt Aptitudo in materia aquæ ad recipiendam formam aeris; ex iſtis enim

enim duabus partibus conflatur definitio privationis. Non priori respectu, nam Absentia formæ (fatentibus ipsis Aristotelicis) est merum non-ens, nihil habens positivi. Ipsum abesse est non esse, nec magis ens est mera Absentia formæ aeris ab aqua, quàm absentia formæ aeris ab auro, hoc est, purum putum Nihil. Quis autem sanus dicet, Non-ens esse principium transmutationis corporum naturalium? Non posteriori modo, quia 1. Sic privatio non est privatio; merus est & Rei & Vocabuli abusus vocare aptitudinem & capacitatem subjecti nomine privationis: perinde ac si dicas, Carendi duæ sunt partes, Carere & Habere. Illa enim Aptitudo est Qualitas verè positiva, quæ habetur & possidetur à subjecto. Nempe vel una simplexque qualitas ut potentia passiva materiæ primæ per quam verè disponitur ad recipiendam formam quamcunque, vel mixta qualitatum congeries in corporibus, sive mixtis sive simplicibus, per quam ad unam formam magis quàm ad aliam disponuntur; ut in aqua Humiditas & Tenuitas faciunt eam capacem & aptam ad aeris formam magis quàm alterius corporis. At quis, vel unam, vel multarum qualitatum debitam mixturam, sine absurditate vocaverit privationem? 2. Etsi revera ista Capacitas & Aptitudo requiratur ad omnem transmutationem ut Conditio necessaria in subjecto transmutando (nec enim ex quolibet ligno

sit Mercurius) non tamen rectè dicitur principium & causa transmutationis. An non ideo res mutatur, quia mutari apta est & capax? minimè certè, neque in artificialibus, neque in naturalibus. Sed hîc decurritur ad solennem distinctionem duplicis principii, 1. Effectivi virtute sua agentis, & 2. Occasionalis ansam quasi præbentis; & hujus posterioris farinæ est privatio. Qua distinctione parum consulitur huic causæ, ut ex his palam fiet.

1. Non ferendum est hoc Aristotelis παράδειγμα, qui fundamenta totius Philosophiæ jaciens, & principia tum constitutæ tum transmutatæ naturæ accuratè investigans, neglexerit Causam efficientem in qua virtus transmutativa corporum latet, atque ejus loco Occasionem tantùm prehenderit, cujus nulla est ex se efficacia. non ἀρχὴ sed ἀφορμὴ dicenda fuerit privatio.

2. Nec occasio quidem est, quod ad primam privationis partem, cui tamen hæc distinctio solet applicari. Sive enim Aquam integrâ adhuc suâ Formâ, sive jam corruptâ spectemus, neutro modo absentia formæ est occasio mutationis. Non primo, nam Absentia formæ aeris in aqua adhuc manente integra, non magis Occasio dici potest mutandæ aquæ in aerem, quàm mutandæ illius in ignem aut terram. Istas enim

enim Formas per-æquè omnes etsi non habeat, tamen eis non caret : aliquid verò agendi moliendique occasio, non est Non-habere, sed Carere. Non secundo, nam absentia formæ aquæ in aqua corrupta, non est occasio cur introducatur forma aeris magis quàm forma ignis : nec absentia formæ aeris in aquam introducibilis est occasio cur introducatur, nam & terræ quoque forma absens est, & introducibilis, aliquandóque in aquâ corruptâ inducitur : nec denique absentia formæ simpliciter occasio est cur alia qualis qualis sit intromittatur. Illud enim figmentum est, ut sic ostendi potest, In transmutatione aquæ in aerem necessariò secundum doctrinam Peripateticam dandum est aliquod Instans in quo & non antè, forma aquæ recedit : Ut enim Generatio, sic Corruptio fit in Instanti, forma siquidem est indivisibilis & tota accedit, recedítque in momento. Bene habet. Ante illud igitur instans in aqua non erat ulla privatio. Jam verò cùm avolat forma aquæ, advenit aeris forma vel in eodem instanti vel in diverso. Si in eodem, nulla potest intercedere privatio, siquidem ante illud aqua non erat privata suâ formâ, & in illo ipso instante admittit formam aeris. Itaque hoc pacto occidit privatio, sed oritur interim major difficultas, Quomodo in uno & eodem instanti

eadem

eadem materia aquæ, possit habere duas formas specificas Aquæ & Aeris? Cujus difficultatis nulla planè solutio dari potest stante Physicæ Peripateticæ constitutione. Sin dicas hoc fieri diversis instantibus, intercedente aliquo privationis tempore: succurris hoc dicto Physiologiæ Aristotelicæ fundamenta, quæ volunt impossibile esse ut materia vel ad momentum informis existat. Quare cedat foro Privatio, nec ampliùs in Naturæ triumviris accensetur: Aptitudo quidem & Capacitas illa materiæ esto aliquo modo Occasio legum naturæ novandarum: Principium non est, Privatio non est. Hujus autem nothi loco substituatur γνήσιον illud omnium Transmutationum principium effectivum, scilicet, Pugna contrariarum Qualitatum: quarum adversa dimicatio alternáque aut mutua victoria, & post eam concordi temperie, aut disproportionata δυσκρασία, fons est & radix, unde existunt omnes, quæcunque in natura naturaliter fiunt, generationes corruptionésque. Hoc clariùs demonstrabitur in sequentibus, dum secundum Peripateticorum Principium diligentiori examini subjicimus. Hoc

¶ Forma est; cujus notitia quantam Mortalium mentibus creavit molestiam & tristitiam, imò scientiæ desperationem, inde con-

jectura

jectura capi poteſt, quòd, cùm Scientia nulla ſit niſi per demonſtrationem, hæc autem nulla, niſi ex Causa proxima, cauſa verò hæc ignoretur ſi forma ſit incognita, omniúmque formarum ne una quidem cognoſcatur (omnibus fatentibus) exceptâ illâ Hominis, omnis nobis ſpes præcluditur, quidvis in qualibet alia re perfectè intelligendi. Apage autem iſtud ingeniorum tormentum! Dabimus operam hujus περιττότητος fidiculas incidere: atque in re obſcuriſſima operoſiſſimiſque nodis perplexâ, auxilii, quantum poſſumus afferre. Hoc autem ſecando potiùs fiet quàm ſolvendo; cùm præſtet demoliri quàm mox ruiturum opus reficere. Duo ſunt conſtitutionis rerum principia, Materia & Forma. Materiam agnoſcimus, de Forma quærimus. Ea eſt (inquiunt Peripatetici) Principium activum quod cum materia conſtituit compoſitum ſubſtantiale. Habes eſſentiam, vide ejus proprietates & elogia. Eſt ſubſtantia, & quidem præcipua pars eſſentialis compoſiti; divinior & dignior naturâ quàm materia; compoſito dat Eſſe, Agere, Diſtingui, Nomen; eſt generabilis, & corruptibilis; educitur de ſinu ſive potentia materiæ; in ſenſus non incurrit; conſiſtit in invisibili, nec augetur aut minuitur pro varia compoſiti quantitate; eſt immateriata & tamen materiæ neceſſitate ligata; cape quoque viſionem: eſt forma alia Prima, reliquas antecedens, communis omnium corporum natura-

ralium quatenus ſunt naturalia: alia Secunda primam ſequens propria particularium corporum ſecundum diverſas ſpecies. Hæc ſunt breviter quæ Phyſici de forma tradunt, pauca ea quidem, at tamen ejuſmodi, quæ cùm inter ſe cum fundamentis naturalis ſcientiæ ab Ariſt. poſitis parum conſentiunt. Illud primò ſcrupulum injicit ſubleſtâ hîc agi fide, quod inter tot de Materia, altero principio, controverſias, libros, diſputationes ultrò citróque ſcriptas habitáſque, parum aut nihil ferè de formarum natura reperias in *Phyſicorum* commentariis. Aliquid in genere diſputatur in Communi *Phyſices* parte, ubi è regione materiæ forma tractatur; at fit ità leviter & perfunctoriè, ut agnoſcas eos umbram non veritatem petere, inter ipſas diſputantium manus avolantem & evaneſcentem. In reliqua *Philoſophia* donec ad hominem perventum erit, altum de ea ſilentium, exceptis quibuſdam de Cœli & Elementorum formis, otioſis ſpeculationibus. An hoc fit quod formæ natura & notitia magìs in obſcuro ſit, quàm materiæ? Nequaquam ſanè. Conferamus *Paritatem* utriuſque & *Privilegia* formæ. Forma in ſenſus non incurrit; neque Materia; utriuſque cognitio ab intellectu ſolo pendet, fatentibus *Peripateticis*, & docentibus Materiam non cognoſci niſi duplici inſtrumento, *Probationis* neceſſariæ à tranſmutationibus ſucceſſivis commune aliquod ſubjectum requirientibus,

entibus, & Proportionis ab Arte-factis ex materia variè effigiata conſtantibus. Quare mirum eſt, eos, qui de materiæ Eſſentia Proprietatibúſque tam multa diſputârunt, & definierunt, nolniſſe Formæ naturam accuratiùs eiſdem uſos ſubſidiis inquirere. Nec erat cur hìc magis hebeſcerent oculi, ſi digniorem & clariorem formæ naturam ſpectemus. Quid enim? Materia eſt perfectibilis, Forma perfectio: illa, potentia, nuda, pura paſſiva potentia (ſic aiunt) at forma eſt actus. Materia debilis entitatis & penè aciem intellectûs fugientis, at forma divinum quid, ipſam eſſentiam dans nedum habens; Materiæ propria, potentia patiendi & recipiendi quidvis, & Quantitas indeterminata, at actio nulla: Formæ autem mille Actionum Qualitatúmque differentiæ, quæ ſenſum intellectúmque non leviter perſtringunt. Quid igitur cauſæ eſſet quòd tot præſentibus auxiliis tantillum in Formarum cognitione profectum ſit, in materiæ tantum? His illud adde, quòd qui de Angelorum eſſentia ſumma ſubtilitate & audacia pronunciârunt, quorum eſſentia ægriùs nobis percipitur, illi formarum diſquiſitionem penitùs ferè neglexerunt. Verùm ne ſuſpicioni huic juſtæ, nimium dediſſe videamur. Accedamus ad rationes: quibus adversùm receptam formæ Doctrinam ſic argumentari poſſumus.

Forma Corporis naturalis, eſt vel Subſtan-

tia

tia vel Accidens. Si ſubſtantia ſit, erit vel Materialis & Corporea, vel Immaterialis & Spiritualis. Hæ diviſiones ſunt immediatæ, & ex terminis oppoſitis toto genere differentibus conſtant. Ita ut ineptè diverticulum quæratur in diſtinctione Subſtantiæ in Perfectam & Imperfectam, aut in gradibus quibuſdam intermediis inter Subſtantiam & Accidens, inter Materiam & Spiritum: quos neque Natura nec Philoſophia Peripatetica ullo modo admittit. Puritas enim puriſſima materiæ non eximit rem è gradu rerum materialium, nec ſpeciem variat. Illa entitas media inter ſubſtantiam, & accidens ne concipi quidem poteſt, & certè novum requiret Prædicamentum. Nec illud de Perfectione & Imperfectione Subſtantiæ formam magis è diviſione Prædicamenti exterminat, quàm Materiam, quâ imperfectius nihil. Sunt itaque ſecundum Philoſophiam Peripateticam, & naturam quidem ipſam, diſtributiones illæ irrefragabiles: ex quibus ſic procedo: Forma nec eſt Subſtantia materialis, nec immaterialis: ergo ne omnino quidem Subſtantia eſt. Probatio inſtituetur per partes.

I. Forma non eſt Subſtantia materialis & corporea: oſtendo his rationibus:

1. Quod materiam corpúſque informat illud non eſt materiale & corporeum. Atqui formæ officium eſt informare, &c. Ergo, &c. Vis hujus argumenti in eo conſiſtit, ut intelligatur:

telligatur quid ſit, informare: hoc autem eſt, Omnes materiæ partes ita permeare, atque omnibus vel minimis ita ſe immiſcere, ut unicuique eſſentiam & vires ſpeciei convenientes tribuat. Dico impoſſibile eſſe, ut Subſtantia aliqua materialis à materia corporum diſtincta, materiam illorum per minimas ſui particulas ita pervadat. Contradicit hoc naturæ, quæ vetat omnem Penetrationem dimenſionum, hîc neceſſariò concedendam, ſi materia materiam permeet, cùm omnis materiæ, cujuſcunque demum ſubtilitatis ſit, quantitas ſemper ſit accidens inſeparabile.

2. Omne materiale & corporeum eſt per ſe Quantum & Diviſibile. Atqui Forma non eſt Quanta per ſe & Diviſibilis. Ergo &c. Major manifeſta eſt ex diſcrimine inter Corpus & Spiritum. Minor eſt ex omnium Philoſophorum placito, qui ſtatuunt formas quantitatis eſſe expertes, & in indiviſibili conſiſtere. Quàm verum ſit illud dogma non opus eſt nunc exquirere, ſufficit hoc loco has contrarias ſententias inter ſe commiſiſſe.

3. Nihil generabile & corruptibile eſt materiale & corporeum. At omnis forma (humanâ exceptâ) eſt generabilis & corruptibilis. Ergo nulla forma, &c. Veritas majoris propoſitionis clariſſima eſt tum ex communi Ariſtotelicorum ſententia, aſſe-

rentium

rentium materiam nullo modo generari aut corrumpi posse, sed ortûs & interitûs immunem persistere in perpetuum; tum etiam Experientiâ, Fieri enim non potest in transmutationibus ut vel minimus materiæ pulviſculus corrumpatur in nihilum, aut generetur ex materia non præexistente. Quicquid in rebus est materiale (intelligo Essentiam non Inhærentiam, nam sic accidentia sunt materialia) illud sicut divina solùm virtute è nihilo extitit, ita nulla naturali vi in nihilum redigitur. At, quod minor ait, formæ quotidie corrumpuntur & annihilantur, atque de novo generantur idque virtute naturalium agentium. Affirmant hoc omnes, atque ipsa etiam transmutationis veritas. Nihil ergo in formis materiale est.

4. Everitur hoc pacto illud principiorum κριτήριον ab Aristotele positum, scilicet, Principia debere esse contraria, quia quidquid fit fieri ex contrariis necesse est. Ubi per Contrarietatem non intelligit illam propriè dictam (alibi enim dicit Substantiam Substantiæ non contrariari (sed talem diversitatem & distinctionem, per quam principia corporum constitutiva ita differunt, ut essentiâ propriisque iisdem non communicent. Nam ex Uniformi, aut duobus Uniformibus subſtantiis, nihil nisi Uniforme generatur. Atqui si forma quoque

fit

ſit materialis, materia & forma non tantùm non contraria, ſed ne diverſa dici poſſunt: eadem ſiquidem erit utriuſque Eſſentia gradibus tantùm majoris aut minoris puritatis & ſubtilitatis diſtincta: qui planè non ſufficiunt ad tollendam uniformitatem.

5. Tollitur quoque hoc modo illud Formarum privilegium, quòd ſit Fons & Origo omnium actionum: Cùm enim operationes ſint à forma, formæ autem eſſentia ſit materialis, neceſſariò ſequitur materiam quoque eſſe activum & actionum principium. Erit ſiquidem forma, Materia quædam actuoſa vigoris & virtutis plena, per quem potens eſt materiam corporis torpidam & ignavam actuare & excitare. At unde iſta virtus? neceſſe eſt ut ſit immediatè ab ipſa formæ materia: nam ſi ab alio oriatur, jam forma non erit principium, quo datur aliquid prius. Sicut enim materia prima ex ſe habet quantitatem, ſic & forma vires ex ſe ortas non ab alio mutuatas poſſidet. Atque hoc planè repugnat omnium Perip. conſenſui, qui docent à materia quæcunque demum ſit, meram oriri Paſſionem, eámque eſſe omnis poſſibilitatis radicem.

II. Quod forma non ſit Subſtantia Immaterialis & Spiritualis evincitur firmiſſimis rationibus.

1. *A Formarum Generatione.* Qua in re ridiculum planè eſt quàm miſerè ſe alióſque torſerint

torserint Philosophi. Summa omnium in hoc negotio speculationum huc redit, Formas non Induci, sed educi è materia. Nimium enim absurdum visum est dicere formam auri, lapidis, plantæ &c. primò extra materiam factam esse ab externo agente, deinde veluti vehiculo in materiam importari. Spinosis absurdis horret hæc opinio, Posse formas rerum separatas existere, plus conferre agens externum quàm semen in generatione, &c. Quare in eo fixus est baculus, formas omnes (humanum excipe) è materia educi. Verùm hîc admodum sudatur in explicando hujus eductionis modo, nec adhuc certi quicquam statuitur. Nos breviter omnia comprehendentes sic argumentamur. Si forma educatur ex materia, fiet hoc vel ex Aliquo in Materia præexistente vel ex Nihilo. Si prius, erit illud Aliquid vel ipsa Materiæ Essentia, vel Accidentia quædam illius. Per partes agamus.

1. Forma non oritur ex Essentia materiæ contradicunt hæ rationes.

1. Quicquid ex materiæ Essentia oritur, illud necessariò est materiale, ut quicquid ex aere nudo fit, est aereum. At forma non est materialis, ut patet ex supradictis. Ergo, &c. Vel si forma sit immaterialis, impossibile est ut fiat ex Essentia materiæ: fundamentum siquidem ponitur in Philosophia, Immate-

riale ex Materiali per agentia materialia (ut ſunt ea quæ formas educunt) generari non poteſt. Illa enim materia, ex qua conſtituitur forma, ad quamcunque demum puritatis, claritatis & tenuitatis gradum velut in alembico elevetur, materia tamen eſt, & remanet.

2. Funditus ſubruitur illa altera principiorum lex ab Ariſtotele, & ſectariis lata, *Principia ne fiant ex ſe mutuó.* Atqui fient, ſi ex materiæ ſubſtantia conflctur forma.

2. Forma non oritur ex Accidentibus materiæ; confirmant hæc argumenta, contra opinionem eorum omnium qui dicunt, formas educi de *Potentia*, de *Sinu*, de *Gremio* materiæ. Ubi intelligunt, credo his terminis, Accidentia & Qualitates quaſdam materiæ. At non hinc formis origo eſt: nam

1. Subſtantia fiet ex Aceidentibus, forma Subſtantialis ex accidentalibus materiæ proprietatibus. Quod abſurdum quàm diſſonet, Peripatetiçarum aurium eſto judicium. Aut ſi ex Accidente nihil generetur niſi Accidens (quod verum eſt) forma erit Accidens utpote ex Accidentibus facta: at hoc quoque *Peripatet.* monſtrum eſt.

2. Forma non erit primum principium corporis naturalis: ſiquidem ex

priore

priore facta est, viz. Accidentibus materiæ, quæ, potiùs quàm forma, principii loco habenda sunt. Hac quoque ratione evertitur altera principiorum lex, Principia ne fiant ex aliis: at forma fiet ex accidentibus.

3. Particulariùs quæratur, quænam sint hæc accidentia materiæ, quæ Gremii Sinúsque nomine vocantur; certè tria sunt aut nulla, 1. Potentia passiva, 2. Quantitas indeterminata, 3. aut Præviæ dispositiones. Quod ad duo priora, risu dignus est si quis dicat, Formas oriri & fieri, aut ex Potentia passiva sive aptitudine & capacitate materiæ ad formas recipiendas, aut ex indeterminata illius quantitate. Mera sunt ista deliria. Ergo fortè ex præviis dispositionibus fit. Hoc verisimilius dicitur, sed hìc cautè advertendum est, nos hactenus non de Existentia, sed de Substantia formarum quærere, non quo Agente in materia existant, sed ex qua Essentia & Substantia sint & constituantur. Itaque etsi fortassis præviæ dispositiones & qualitates in materia secunda præparata, ut in materia auri, lapidis, seminis concurrant per modum Agentis ad productionem formæ auri, &c. non tamen possunt concurrere per modum constituentis ad condendam illius

illius ſubſtantiam & eſſentiam ſiquidem prævіæ diſpoſitiones ſunt tantùm Accidentia; at forma, ſecundum Peripateticos, eſt Subſtantia & quidem Immaterialis, quæ ex accidentibus tanquam materiâ conſtitui nequit. Aut ſi conſtituatur, erit quidem forma Immaterialis, ſed Immateriale accidens, non immaterialis & incorporea ſubſtantia. Hæc de priori parte, viz. Formam non fieri ex aliquo præexiſtente in materia: ſequitur membrum poſterius,

3. Forma non fit ex nihilo. Ita enim formę in materia productio non eſſet Generatio, ſed Creatio: quod ſine maxima abſurditate concedi non poteſt. Tolleretur enim diſcrimen inter animam rationalem & cæteras formas, quarum etiam viliſſimæ opus haberent ad exiſtentiam creatione eſſentiæ. Daretur immediatus & ſupernaturalis Dei concurſus ad omnem generationem, creando & infundendo formam, aut tribuenda eſſet naturalibus agentibus Vis creandi ſubſtantiam ex nihilo, quæ ſolius Dei propria eſt. Præcipuè in ſubſtantiis immaterialibus (ut formis) quarum eſſentia materialibus longè dignior eſt. Atque hoc in loco Philoſophis aqua planè hæret. Interrogatis ſive de inanimatis ſive de animatis formis, ſintne actu in materia è qua educuntur?

cuntur? ut forma auri in materia ex qua generatur, forma pulli in ovo. Hic æstuant, & sudant. Insunt & non insunt. Existunt & non existunt. Insunt, sed non actu: nam sic, aiunt, nihil de novo generaretur, cùm forma actu & materia actu existat. Neque planè non insunt, nam sic crearentur. Ergo insunt potentiâ. Contradictio, insunt, *i. e.* possunt inesse. Insunt in suis Causis: & hoc ἀπφατικόν· insunt, *i. e.* causæ insunt per quas possunt aliquando inesse. Rursus, insunt habitualiter non actualiter, ut scientia in Geometra dormiente. Inepta distinctio, quatenus huic negotio applicatur. Habitualis enim rei inexistentia actuali non opponitur; scientia enim in Geometra dormiente Actu inest, etsi quoad Actus & Exercitia. Num & formæ sic? Substantia earum & actus primi actu insunt in materia, sed operationes & secundi actus impediuntur & dormitant. Nec hoc volunt, quia absurdum est dicere, Formam auri esse actu in materia ex qua generabitur aurum; sic esset aurum antequam est: aut formam aeris esse actu in aqua transmutanda, antequam actu transmutetur in aerem; aut formam animalis actu esse in semine, nec tamen semen posse dici animal. Omnia hæc sunt ἀσύστατα, ut & tota ista Philosophorum contempla-

tio

tio de Formarum ſubſtantialium & immaterialium è materia Eductione. His accedunt aliæ rationes.

4. Repugnat communi ſenſui & ſano intellectui hæc formarum immaterialitas. Quis enim ſobrius dixerit eſſe in lapide, in Auro Subſtantiam aliquam ſpiritualem à materia diſtinctam. Spiritus lapidis. Spiritus Auri. Portenta in Philoſophia, niſi Chymico ſenſu capiantur: at Spiritus hominis rectè.

5. Omnis ſubſtantia diviſibilis eſt materialis & corporea. Forma eſt ſubſtantia diviſibilis: ergo non eſt ſpiritualis & incorporea. Major eſt ex ipſius Naturæ dictamine, Diviſio enim ſequitur Quantitatem, & Quantitas eſt indiviſæ materiæ comes. Minor manifeſta eſt in diviſione omnium totorum Homogeneorum, ut auri, &c. nec non Heterogeneorum quorundam, ut in avulſo ab arbore ramuſculo ex ſe recreſcente, &c. Quod ſi objiciatur aliquid etiam non corporeum dividi poſſe ut albedinem in charta, omniáque accidentia ejuſmodi, quæ tamen Quantitate & Materia carent. Reſpondemus, longè maximum diſcrimen eſſe inter Spiritus, immaterialéſque ſubſtantias & accidentia immaterialia, illarum enim Eſſentia cōſiſtit in indiviſibili, tam neceſſario nexu inter ſe colligata, ut recedente,

parte tota pereat (si Metaphysicis credamus) at non sic Accidentium. Stet itaque immota hæc reciprocatio: Omnis Substãtia Spiritualis est Indivisibilis, &, Omnis Substantia Indivisibilis est Spiritualis, quicquid ἀλόγως obstrepunt Conimbricens. 2. de An. Cap. 11. Quæst. 8. Art. 3. Atque è contrà de Substantia Materiali: Cujus argumenti tanta vis est, ut formas è classe substantiarum, in Ordinem Qualitatum videatur posse cogere.

Persequamur reliqua argumenta.

2. *A Formarum Corruptione*, quâ omnes quotquot præter animam rationalem sunt, damnantur. Unde sic arguitur.

1. Nulla substantia immaterialis est corruptibilis: Omnes formæ sunt corruptibiles. Ergo nullæ formæ sunt immateriales. Majoris (intellige eam modo naturali) probatio est invicta ex ipso peripato petita. Ome agens & patiens naturale debent convenire in genere, *i.e.* in materia inquit Aristoteles. Inter ea igitur quæ differunt materia nulla est physica actio aut passio. Atqui materiale & spirituale sic differunt, ergo illud in hoc agere, hoc ab illo pati non potest. Fieri itaque non potest ut aliquod agens naturale & corporeum, formas rerum immateriales agendo corrumpat, totasque penitùs aboleat, & in nihilum reducat virtute aliqua naturali.

naturali. Ejusdem virtutis est substantiam è nihilo creare & in nihilum redigere. Quare in omni corruptione aut concedendus est extraordinarius & supernaturalis Dei actus in abolitione formæetiam muscæ unius miserculæ ; aut affirmandum, ordinaria agentia naturalia habere vim agendi in formas easque annihilandi, quo dato, nescio qui liceat pontificiorum nænias de igne Gehennali & Purgatorio animas urente, de suffumigationibus diabolum abigentibus, aliasque ineptias commodè refutare.

2. Cum omnis substantia immaterialis si excellentior materiali ; In genere formarum res contrario planè modo se habebit. Ignobilis enim & ignava materia firmiorem stabilioremque essentiam habebit, quàm vel præstantissima bruti anima ; Materia pulicis nulla arte, nulla mutationum vicissitudine potest annihilari ; at vel nobilissima Leonis anima uno ictu occidit, & in nihilum abit. Magnum hoc & notabile discrimen non levem mihi semper excitavit suspicionem, Formas non inter substantias, sed accidentia numerandas esse, quæ, ut videmus, ortui & interitui in singula momenta sunt obnoxia.

Hactenus de primo divisionis membro ; Quod forma non sit Substantia, cui & alia

addi possent si singulis immorandi otium esset. Propero ad secundum membrum, ubi disquirendum restat, utrùm Forma accidens sit, necne. Sententia negativa à Physicis mordicùs defenditur; nobis autem affirmativa etsi παράδοξος verisimilior tamen videtur: quàm ut superioribus rationibus coacti necessariò tenendam suscepimus, ita sequentibus argumentis atque argumentorum, quæ objici possunt, solutionibus claram facere conabimur. Esto itaque conclusio probanda.

Omnis forma corporis naturalis, (animâ rationali exceptâ) est accidens aut accidentium multorum mixtura, temperamentum vulgò dictum, & præterea nihil. Hujus conclusionis veritas patet;

1. Ex remotione membri alterius immediatè oppositi in prima divisione. Evictum enim est allatis argumentis formam nec materialem nec immaterialem Substantiam esse, relinquitur ergo ut sit Accidens.

2. Ex perpetua analogia inter Formas istas & Accidentia, quæ tanta est, ut errore aliquo veterum factum sit, quòd eorum naturæ eædem, in similes divisæ sint. Ecce paralleliſmum.

1. Accidentia generantur & corrumpuntur, de novo oriuntur & in nihilum abeunt, ut ratio & experientia dictant. Eadem quoque est formarum lex, in horas nascentium, & evanescentium.

2. Ac-

2. Accidentia diffunduntur per totum ſubjectum, & minimas materiæ particulas penetrant, atque pro ratione ſubjecti quanti & diviſi, ipſa quoque quantitatem & diviſionem ſortiuntur. Non ovum ovo ſimilius, quàm hac in re Formæ accidentibus, diffuſæ & diviſæ per materiam.

3. Accidentia dependent à materia in Eſſe & in Fieri, ita ut extra ſubjectum ne ad momentum quidem temporis ſubſiſtere poſſunt. Annon & Formarum eadem conditio, quæ cùm ſint immateriales (ut & Accidentia) ita tamen cum materia quoad & Eſſentiam & Exiſtentiam σεφ-ρᾶς ἀνάγκης nexu vinciuntur, ut extra eam planè Nihil ſint. Atque, ut Accidentia quoque, non migrant de ſubjecto in ſubjectum. Ex quibus clarum eſt non eſſe tantùm formæ & accidentis ſimilitudinem, ſed etiam identitatem.

3. Ex refutatione argumentorum quæ in contrariam ſententiam adduci poſſunt, ad ſtabiliendam neceſſitatem formæ ſubſtantialis. Horum præcipua ſunt,

1um. Omne compoſitum ſubſtantiale requirit materiam & formam ſubſtantialem, ex quibus componatur. Corpora naturalia ſunt compoſita. Ergo habent materiam & formam ſubſtantialem.

Infirmitas hujus Argumenti eluceſcet ex

falsitate majoris propositionis, quæ oritur ex malè intellecta Compositionis natura. Cum enim duplex sit Compositio, 1. Ex Substantia & Accidentibus, 2. Ex Substantia & Substantia, falsò creditum est, Omne corpus naturale componi ex duabus substantiis genere diversis. Veritas breviter sic se habet, In Corporibus simplicibus Cœlo, viz. & Elementis est nuda tantum Compositio Substantiæ, Materiæ scilicet, & Accidentium variorum diversis syzygiis in materia unitorum. In Corporibus mixtis, sive animatis sive inanimatis, est Compositio, partim Substantiæ & Accidentium partim diversarum Substantiarum. Diversarum, dico, non Essentiâ, sed Accidentalibus differentiis; ut sunt substantiæ quatuor Elementorum quorum materia una essentiâ, qualitatibus quadruplex concurrit in compositione corporum mixtorum. Denique, in homine solo est Compositio diversarum substantiarum genere differentium, viz. Corporis, Substantiæ materialis, & Spiritus substantiæ immaterialis. Itaq; dicimus Corpora naturalia esse Composita, & quidem Substantialia ab una parte. sc. Materia, non utraque. Forma quidem inest, sed Accidentalis illa, non Substantialis. Et revera, nulla dari potest ratio idonea, cur necessitas naturæ id exigat, ut, corpus neque

at

at constitui, sine concursu duarú Substantiarú essentialiter distinctarú Sufficit planè unica materiæ substantia variis distincta & ornata accidentibus, ut in Elementis.

2um. Quicquid Materiam actuat, ponit in Specie, Existentiam eidem tribuit; illud est Substantia. Atqui forma facit ista omnia. Ergo Forma est Substantia.

Vitium hujus argumenti est in majore propositione quæ sententiæ est aut ambiguæ aut falsæ. Quid enim est Materiam actuare? quid ponere in Specie? quid existentiam dare? Illo actuandi termino necessariò intelligitur, vel Formam dare Materiæ esse actuale, ut sit actu ens, & substantia; vel formã dare materiæ esse Actuosum, ut quæ ex se nuda torpet, efficacibus induatur qualitatibus. In priori sensu falsum est formam actuare materiam, cùm enim materia sit substantia, omnisq; substantia sit ens per se subsistens, utiq; materia per se, non per accidens, non per aliud, non per formam, suam actualem subsistentiam habebit. Dico per Formam: cum formâ enim subsistit; sit ita forma non magis actuat materiam, quàm hæc formam, quæ non subsistit nisi cum materia. Posteriori sensu verum quidem est omnem Actuositatem & Efficaciam in substantia materiæ esse ab aliqua forma superveniente; sed manet tamen dubium. Quid illa forma

fit, &, An necessariò omnis actio & agendi vis debeat immediatè à substantia aliqua profluere? de qua quæstione in argumento alio dicendi locus erit. Atque hinc patet quid sit ponere in specie, & existentiam dare, quo nihil aliud intelligitur, quàm quòd materia rerum omnium, quæ † ex se actu existit ad omnem effigiem formámq; indifferens variis vestita Accidentibus & accidentium temperamentis existat tali aut tali modo & specie. Nec secus ac massa ceræ ex se existens, postea in varias imagunculas efficta, existit sub hac aut illa specie animalculi. Ubi, ut non opus est nova substantia ad novam & specialem existentiam, sed tantùm inductione novi accidentis (figuræ scilicet) ita in materia rerum naturalium communiter in mundo existente non opus est nisi mutatis & copulatis Accidentibus ad

† *Illud enim aliquorum ridiculum est, Materiam ex se actu non existere. Quasi dari posset aliqua substantia ex qua mundus fit, & quæ extra mundum non est, in mundo tamen actu non existat. Sed fallit particula (ex se) in eum deteria sensum, ac si quod ex se, illud separatum existeret. Hoc verò ineptum materia existit conjuncta cum forma, ex se tamen non à forma habet existentiam. Immò si verum dicere volumus, in genere rerum corporearum sola Materia ex se existit. Accidentia siquidem ex se neque Essentiam neque Existentiam habent. Forma, secundum ipsos Peripateticos, dependent à materia & in Esse, & in Fieri, seu Existere. Sola igitur materia ex se & est, & existit, esi non existat sola. Nec hîc dicendum, ergo universale per se existet; siquidem materia particularis est substantia in toto mundo una & unica.*

dandam

dandam ſpecialem ſub hoc aut illo modo exiſtentiam.

3um. A quo omnes in Materia operationes profluunt illud eſt Subſtantia. A forma proveniunt omnes operationes. Ergo Forma eſt Subſtantia.

Hìc quoque in majore error eſt, inde ut credo, ortus, quod Philoſophi, dum ex una parte Materiam per ſe torpeſcentem omníque deſtituram vigore ſpectant, ex altera parte Accidentis naturam ut debiliorem leviorémque deprimunt, putârunt aliam quandam Naturam excogitandam eſſe. Virtutis & Virium plenam, quæ Actionum omnium fons eſſet, atque hanc Formam nominant. At falluntur, neque opus erat recurrere ad formam aliquam ſubſtantialem ut ratio redderetur operationum quæ fiunt à corporibus naturalibus. Sufficiunt ad hoc Accidentia. Dico enim Accidentia immediatè & per ſe poſſe agere, & non in virtute alicujus formæ ſubſtantialis. Quod clarum fiet inductione omnium primarum qualitatum, è quarum temperie oriuntur ſecundæ. Lux diffundit ſe per perſpicua omnia & illuminat obſcura. In virtute cujus formæ? Num ſolis? Atqui & cæteræ ſtellæ lucent, quarum forma eſt à Sole diverſa ſecundum Peripateticos. Num in virtute formæ corporis luminoſi? Nugæ. Carbun-

culus, ignis, candela, ſol, omnia ſunt corpora luminioſa. An eadem horum omnium forma ſubſtantialis ? Non dicent, opinor. Si dicant eſſe, quatenus ſunt luminoſa ; velim etiam dicant, quid ſit illa forma corporis luminoſi quatenus eſt luminoſum. Annon Lux ipſa ? Niſi forte dicent tot eſſe in corpore formas ſubſtantiales quot reperiuntur accidentia, ſcilicet, Eſſe aliâ formâ Corporis quatenus colorati, aliam quatenus ſapidi, &c. Quod inſaniæ proximum. Lux igitur in quocunq; corpore ſit, ubique ſe propria virtute diffundit. Calor calorem generat, ac urit : Cujuſnam formæ efficaciâ ? Num formæ ignis ? atqui ut Aqua Solis ardore calefacta, calefacit, ſic Plumbum, lapis, aut aliud quodvis corpus ardori ſolis objectum. Inter cujus igniſque formam longum eſt intervallum. Ignis urit, ſic & ferrum, non candens modo ſed & nigreſcens. Num ambo urunt virtute ejusdem formæ? Minimè. Alia ignis, alia ferri forma. At in ferro eſt ignis. Hem ! Corpus in Corpore : at eſt in poris ferri. Scilicet, Denſatiſſimæ Chalybis, aut in compactiſſimi denſiſſimique auri lamina pori ſunt, per quos igneum corpus penetret ferrum aurumque, idque per minutiſſimas utriuſq; partes, ſiquidem ne minima pars ferri calfacti eſt, quæ non urat. Oſcitanter phi-

philoſophantur qui poris iſtis ἀπόροις rem ſalvam eſſe judicant. Quid ergo? Calor ubicunque eſt, propria & inſita ſibi virture ſe exerit calefaciendo & urendo, pro ratione gradus illius quem obtinet, & ſubjectæ rei in quam agit. Et, ut obiter id dicam, Ignis nihil aliud eſt quàm Calor intenſus in quocunque tandem corpore. Dico Intenſus, non Summus, infra enim ſummum gradum (quem neſcimus) ignis eſſe poteſt. Quia alius alio calidior eſt, in eadem quantitate. Immo & deſcendendo vix novimus infimum gradum caloris infra quem ignis nullus eſt, ſiquidem quod unius rei reſpectu ignis urens eſt, id alterius vix eſt calor tepefaciens. Sed hæc ſubtilius perſequi non eſt hujus loci. Pergamus. Frigiditatis in terra, in aqua, in glacie, in aere hyberno, effectus ſunt iidem; extinguendi calorem, condenſandi corpora, &c. at formæ in ſingulis diverſæ ſunt. Quare à nullius forma dependet frigiditas in exercitio propriæ virtutis ſuæ. Siccitas Terræ & Ignis (ſecundum Peripateticos, ſicci) ſimiliter arefacit aquam injectam: at formæ hic quoque differunt. Idem in humiditate aquæ & aeris. Denique Deſcenſus communis eſt aquæ & terræ, Aſcenſus aeris & ignis: ille à gravitate, hic à levitate ortus. In utroque genere principium motus erit immediatè in acciden-

cidentibus Gravitatis & Levitatis, non autem in formis, quæ diversæ sunt in utróque Pari, Qualitate eadem manente. Plura addi possunt, at hæc satis confirmant conclusionem *, *viz.* Operationes in Corpore naturali posse effici ab Accidentibus solis in materiam impressis sine ope Formæ alicujus substantialis à qua Virtus eorum dependeat. Itaque & huic argumento nervi inciduntur.

* *Et hoc ipsum est, quod post Zab. reliqui Physici fatentur Qualitates Elementorum esse eorum formas respectu missionis. Idem etiam quod Logici in definitione qualitatis, est forma accidentalis per quam substantia est efficax.*

4um. Quod essentialiter distinguit unam speciem ab alia, illud est Substantia. Forma essentialiter distinguit. Ergo, &c.

Solutio hujus argumenti facilis est; major propositio fallit, quæ vult omnem essentialem distinctionem fieri per aliquod substantiale. Nam etiam accidentia distinguuntur inter se essentialiter, ut Virtus & Color. Sed & in substantiis res clara est. Essentialiter distinguuntur quæ differunt definitione. In definitione corporum naturalium duo sunt, Genus *i. e.* Materia communis in qua omnia conveniunt. Differentia consistens in Accidentibus materiam istam variantibus. Illud in definitione est substantiale, hoc Accidentale, sed tale quod sufficit ad essentialem distinctionem. Quid enim? cum dicunt

cunt Physici [Ignis est Corpus simplex] genus & materia, [callidissimum & levissimum] differentia ab accidentibus essentialibus, annon essentiale satis discrimen ponitur inter ignem & aquam, corpus frigidissimum & gravissimum? Etsi enim sit ab accidentibus, non est tamen accidentale, sed necessarium, internum & essentiale. Quare dico, ut accidentia sunt primò & per se causæ operationum, sic sunt primò & per se causæ distinctionum internarum in corporibus naturalibus; atque definitionem corporum naturalium essentialem ingrediuntur, ut non opus sit ultra materiam & accidentia quicquam præterea in corpore naturali anxiè quærere; quorum simplicem vim & mixturam si exactè haberemus perspectam, nescio an aliquid deesset ad plenam naturæ cognitionem. Sed hinc fundi nostri calamitas, quòd Philosophi, dum omnium in natura virium & operationum originem in forma nescio qua, substantiali collocant, hujus autem formæ scientiam impossibilem esse fatentur sensu & experientia cogente, incuriosiùs se gesserunt in contemplanda Accidentium natura, eorúmque viribus & varietatibus pulcherrimis indagandis, contenti scilicet, in quolibet corporis affectu effectúque paulò difficiliore, dixisse, Est à forma,

tum.

5um. Forma non ſuſcipit gradus, neque variatur. At accidentia eorumque temperatura poteſt variari & gradus ſuſcipere Ergo Forma, non accidens, non temperamentum eſt. Major inde confirmatur, Quia rei definitio variari non poteſt, quæ tamen variatâ formâ neceſſariò mutatur.

Majorem planè negamus, & quanquam antiquo errore principii ferè loco habeatur, tamen & convelli & refelli poſſe non dubitamus: ejuſque etiam probationem rejicimus, affirmantes, ut Formas ſic & rerum definitiones conſiſtere intra aliquam Latitudinem, non, ut vulgò volunt, in puncto indiviſibili. Quod in omnibus corporibus tam ſimplicibus quàm mixtis, tum animatis tum inanimatis oſtendi poſſet. Exemplo ſit Elementorum & Tranſmutatio in ſe invicem, & mixtio in Corporibus ex eis oriundis, in utroque genere evincitur, illud quodcunque ſit quod formæ locum in elementis obtinet, neceſſariò intenſionis & remiſſionis gradus admitteri. Vide enim, Terræ gleba macerata in aqua antequam in eam mutetur varias & diuturnas requirit prædiſpoſitiones & præparationes, quibus omnibus peractis jam inſtat ipſum tranſmutationis inſtans. Quæritur hic an forma terræ poſt tot præparationes maneat tamen integra & invariata uſque ad ipſiſſimum tranſmutationis momentum? Quis

ſanæ mentis affirmaverit? cùm ſublatis aut diminutis propriis accidentibus formæ integritas ſibi conſtare nequeat: Et, ſi in tranſmutatione mutua qualitatibus fractis formæ non frangantur, etiam tum cum eis pereundum ſit per tranſmutationem; cur in mixtione, ubi formæ manent, neceſſaria tamen eſſet refractio earum: quam tamen fieri omnes, veritate cogente, contendunt. Deinde in mixtione concurrunt quatuor Elementa, & manent in mixto. Sanè. Manent igitur Qualitates an Formæ? Utræque. Si enim periiſſent, unde quæſo, ô bone, reviviſcerent in reſolutione Mixti? At manent integræ & in gradu intenſo? Minimè gentium. Ambæ contuſæ & probe confuſæ ad Symmetriam & proportionem harmonicam rediguntur: & formas quidem neceſſariò ſic retundi, aiunt, quia qualitates ab eis profluentes inminutas & debilitatas eſſe ſenſus ipſe teſtatur: At verò num forma remitti poteſt, num ſubſtantia ſuſcipiet magis & minus? Hic res in luto hæret. Nec quiſquam qui veritatem è puteo extrahat, præter Zabarellam repertus eſt. Is expedit audaciſſimæ diſtinctionis funiculo: Sic Subſtantia poteſt variari cum mutatione ſpeciei, ſed non ſine mutatione ſpeciei. Formæ Elementorum variantur primo, non altero modo. Nihil extra eſt

in

in nuce durum, ſi quid aliud intra hujus diſtinctionis latibulum cernas, quàm caliginē & tenebras meras. Forma elementi in mixto remittitur cū variatione ſpecici. *i e.* exēpli gratia, [Forma aquæ in mixto minùs eſt forma aquæ quàm fuit extra mixtū, & tamē eſt forma aquæ, quia aqua cum ſua forma manet in mixto & tamen aqua in mixto non manet, nec aqua dicenda eſt, quia mutavit ſpeciem, *i. e.* eſſentiam ſuam, & in aliud corpus tranſivit.] Quis crudas haſce contradictiones tulerit? Conſultiùs tamen putavit Zabarella in obſcuriſſimæ diſtinctiunculæ ſpecum ſe recipere, quàm videri velle principia ab antiquis poſita ad clariorem veritatis lucem examinare. Nobis hoc piaculum non eſt. Quare omiſſis jejunis iſtis ſpeculationibus, quæ intellectum veri cupidiſſimum miſerè ludificantur, aſſerimus, Formas elementorum recipere gradus, & intra latitudinem aliquam intendi poſſe & remitti, & quia ſic variantur, nullo modo eſſe ſubſtantias, ſed meras qualitates earúmque in debito gradu mixturam, ſupra vel infra quam proportionem elementa non ſunt. Fruſtrà itaque ſunt otioſæ illæ quæſtiones, De formis elementorum, De earum in mixto integritate, De generatione & corruptione inſtantanea, ſive de acceſſu & receſſu formæ ſubſtantialis

tialis in momento. Aqua non in inſtanti aut fit aut deſinit eſſe Aqua; Sed in tempore per gradus perfectâ aut corruptâ qualitatum temperaturâ. Similiter in mixtis; in ligno, lapide, pomo, carne & putreſcentibus, ut corruptio procedit per gradus, ita terminatur in temperamento; quòd ſi ultra ultimum proportionis gradum vitietur, ſequitur mixti diſſolutio, ſoluto unionis vinculo; & hoc, fatentibus Ariſtotelicis, non forma, ſed qualitatum mixtura eſt.

Atqui eggerunt, Variabuntur rerum definitiones, ſi varientur temperamenta: illæ autem ſunt conſtantes.

Pueriliter, & abſurdè. Nempe hinc error, Definitiones rerum conduntur, rebus ipſis in ſua perfectione conſideratis, inde mentis operatione abſtractæ habentur velut æternæ & conſtantis veritatis. At ſi res prout in natura non in intellectu ſunt, ſpectemus, annon variante Natura, variabitur naturæ definitio? Notionalis illa & abſtracta rei definitio manet etiam re non exiſtente, ut Roſæ in hyeme: at Realis aliqua applicatio fieri non poteſt Rebus aut non omnino, aut aliter ſe habentibus. Quàm abſurdum hoc eſt affirmare, flores flaccidos, roſam marceſcentem, pomum putreſcens, lignum ad cariem pronum, carnes fœtidas aut animal

ægri-

ægritudine & δυσκρασίᾳ tabescens, æquè perfectè definiri, ac definiebantur in integritate sua. Hi somnia sua definiunt, qui res non prout in natura existunt, describunt, sed pro suo ipsorum conceptu & imaginatione. Numquid mutatis qualitatibus mutabitur essentia, & tamen variatis non variabitur? Pervelim eos qui hoc asserunt tamdiu vesci carnibus olidis, donec agnoscant aliam esse essentiam, aliam definitionem putridarum & integrarum carnium: aut tamdiu Valetudinarios esse, donec discant distinguere inter definitionem sani & ægri corporis. Interim nobis certò constet, Quicquid est in Elementis mixtisve Substantiale & Materiale, illud invariatum manere, Quicquid Accidentale seu Formale, illud mutari, generari, corrumpiq; per quosdam gradus, secundum quos rerum ipsarum definitio varianda est.

De

De Anima in genere.

ATque de duobus principiis Aristotelicis, deque Formarum Natura in genere vidimus hactenus. Veniamus ad Naturam & Originem Animæ, cujus gratiâ tota hæc instituta est dissertatio. Hujus cùm tres sint gradus, Vegetativus, Sensitivus, Rationalis, priores duos primo, ultimum ultimo in loco contemplemur. Utrumque commodè fiet si brevibus aphorismis hypotyposin quandam constitutionis rerum naturalium secundum ante disputata tradiderimus, ne aliena tantùm destruere voluisse videamur, contradicendi studio abrepti. Est autem hujusmodi,

1. Principia rerum tria sunt, Constitutionis duo, Materia sive Subjectum, & Accidentia, Transmutationis unum, Accidentium Contrarietas.
2. Materia est totum & omne illud, quod in corporibus naturalibus est Substantiale.
3. Materia est indifferens ad omnia & capax omnium accidentium: sed tamen non est simpliciter fons & radix eorum omnium.
4. Origo accidentium eadem est quæ ipsius Subjecti, immediata scilicet Creatio vel Concreatio.
5. Accidentia Materiæ sunt duûm generum,

1. Alia

1. Alia consequuntur illius essentiam immediatè, & eidem coexistunt ex interna naturæ necessitate, ut Potentia Passiva, Extensio & Quantitas, Locus, Tempus, sive duratio successiva. Atque Materia horum accidentium fons & radix dici potest, quia proximè in illius essentia radicantur.

2. Alia constituunt illius existentiam in certa aliqua specie ut omnes Qualitates primæ & secundæ: quæ in materia non inerant primùm ex necessitate naturæ, sed ex arbitrio Creantis: poterat materia sine illis esse, sed inducebantur ad distinctionem illius in varias species.

6. Utrumque genus accidentis Materiæ imprimitur immediatè, veluti lux aeri, nec opus est Substantia aliqua intermedia, qua interprete accidens subjectæ Materiæ societur.

7. Ut Qualitates inhærent immediatè in Materia, ita à qualitatibus immediatè profluunt operationes & operandi vires.

8. Qualitates omnes primæ primo die creationis extiterunt, & è secundis nonnullæ. Lux, calor, frigus, humiditas, siccitas, item è secundis, tenuitas, crassities, gravitas, levitas, fluor & consistentia.

9. Cœli

9. Cœli Materia & Subſtantia, communis eſt cum ea omnium corporum inferiorum, & Accidentia primi generis communia poſſidet: ſed in Accidentibus ſecundi generis differentia eſt inter Cœlum & Sublunaria, *viz.* in diſcrepanti Copula Primarum & Secundarum Qualitatum, Lucis, Caloris, Levitatis, & Tenuitatis. At de Cœlo nihil ferè certi adhuc norunt Philoſophi.

10. Elementa ſunt tria, Aer, Aqua, Terra, nec pluribus opus eſt ad mixtionem corporum: immo duobus fortè res iſta peragitur, Aquâ, Terrâ.

11. Hæc Elementa eſſentialiter inter ſe diſtinguuntur propriis & peculiaribus Qualitatum ſyzygiis à creatore immediatè materiæ inditis: in Terra copulantur, Frigiditas, Siccitas, Denſitas, Gravitas, & Conſiſtentia: in Aqua uniuntur, Frigiditas, Humor, Denſitas remiſſior cum Gravitate & Fluore: in Aere denique vinciuntur, Caliditas remiſſa, Humor debilis, Levitas, Tenuitas, & Fluor ſummus.

12. Ignis nihil eſt niſi Calor intenſior, ſive in aliquo Elementorum, ſive in corpore quolibet mixto inſit.

13. Calor in Aere & in omnibus mixtis (in quibus calore opus eſt) eſt partim implantatus in primæva creatione, partim infuſus

infusus à Sole, solo, si quod sit, Elemento Ignis, & unico caloris fonte in inferioribus. Implantatus sine infuso citò marcesceret.

14. Compositio rerum est duplex,

Prima ex Materia nuda, & Qualitatibus primis secundisque simplicioribus, ut in Cœlo & Elementis.

Secunda ex Materia sic qualificata & novis Qualitatum mixturis è prioribus oriundis: ut in omnibus corporibus mixtis.

15. Qualitatum in Elementis illa est Copula, quæ esse potest simplicissima. Quare in eam semper sit Resolutio. At, qualitatum in mixtis, mixtæ sunt Copulæ ex simplicibus. Quemadmodum de coloribus vulgò aiunt, Albedinem & Nigredinem fieri ex mixtura varia perspicui cum opaco: medios autem colores oriri ex mixtura Albedinis & Nigredinis.

16. Mensura moduſque omnium Temperamentorum & Simplicium & Mixtorum datus & fixus est in prima creatione: à quibus primitivis exemplaribus si natura erret excessu defectuve, mostrum & deforme quid fit.

17. Generare sibi simile, non viventis solius, sed generaliter omnium Qualitatum Activarum propriū est, sive simplices illæ & solitariæ sint, sive copulatæ in certa combinatione. 18.

18. Qualitates hæ ita ſui diffuſivæ & ſimilium generativæ ſunt, ut neceſſariò Materiam ſibi proportionatam efficiant, quo liberum habeant ſuarum virium exercitium.

19. Itaque Vis plaſtica ſeu Formatrix immediatè & primò in ipſis qualitatibus fundatur, quæ quo ſimpliciores ſunt, eò ſimpliciorem, & magis uniformem materiæ configurationem poſtulant; quo autem pluribus diverſarum Qualitatum mixturis complicatæ & compoſitæ ſunt, eo magis variam & difformem partium materialium effigiationem requirunt, & producunt.

20 Mixtio quò longius deſcendit à ſimplicitate, eo exquiſitior & ſubtilior eſt, quia magni eſt Artificii tot qualitatum & combinationum difformitates in unam κράσιν vincire: atqui, tanto infirmior eſt mixtura, quanto magis compoſita eſt, quia pluribus conſtat qualitatum contrarietatibus. Hoc in metallis, plantis, animalibuſque invicem comparatis cernitur.

21. In viventibus eſt Reciproca temperamenti propagatio, ex *Semine* Viventis, ex Vivente Seminis.

22. Vis prolifica & vivifica in *Semine* non eſt ab aliqua ſubſtantia immateriali & ſpirituali *Semini* adhærenti aut inhærenti, ſed à ſolarum qualitatum ingenioſa

& ſubtili temperatura in materia purâ & ſpirituoſiore.

23. Hæc vis actu ineſt in Semine, ſed tamen Sopita eſt, nec actu agit niſi admoto Patiente aut potiùs Coagente, in & à quo Virtus iſta excitetur. Perinde ut Piper calidum eſt ex ſe, urit tamen ſalivâ admixtum. Atq; Copioſi & Fortes Spiritus, qui in Hordeo, Tritico aut quovis alio grano ſeminéve latent, facilè extrahuntur arte ſtillatoriâ, ſi aquam pauculam admiſceas ignémque admoveas.

24. In Plantis, Terra Seminibus foturam veluti in Matrice præbet, tum calorem à ſole acceptum, tum humorem aptum ſuppeditando : quibus calidi humidíque ſeminum Spiritus acuuntur, & inflati turgent, materiámque extendentes partibus & proportionibus idoneis, virtute ſua effigurant.

25. In animalibus Oviparis etſi opus ſit Mare & Fæminâ ad generationem Ovorum fœcundorum (nam ſubventanea fiunt à ſola fæmina) tamen ad generationem Pulli ſufficit quivis calor ſive animantis cujuſquam, ſive inanimati ut Pulveris, fimi, ſolis, fornacis. Quia enim in vitello, Humoris ſatis eſt ad nutrimentum, opus tantùm erit Calore externo ad excitandas Spirituum & Caloris vires generativas in albumine.

26 In

26. In Viviparis utroque opus est Sexu ad efficiendam unam Seminis massam generationi idoneam. Et mas & fœmina activè concurrunt, ille magis, hæc minús. Copulatis & exquisitè mixtis utriusque seminibus, Spirituosissima totius massæ Substantia aucta & inflata per Calorem Uteri & humorem menstrui variè se commovet, dilatando, condensando, effingendo reliquam materiam ignaviorem, pro qualitatum & operationum necessitate.

27. Ad Generationem Viventis, absolutè & simpliciter Semine opus non est. Sed sufficit Qualitatum Vivificarum mixtura & concursus etiam in alia materia: ut patet in plantarum propagatione per gemmæ inoculationem, in earum & Animalium quoque ex putrida materia, genitura.

28. Summatim, Animæ Vegetativæ in Plantis, & Sensitivæ in Brutis, sive Generales illæ quibus Plantæ & Animalia sunt, sive Speciales per quas in certas Species distinguuntur, sunt tantum Temperamenta nobiliora Qualitatum actuosiorum in materia subtili, pura & spirituosa, sive illa Semine propagata fuerint, sive alio modo conflata.

Ad confirmationem hujus sententiæ aliis rationibus adductis opus non est, quàm quibus Formarum Substantialitas

ſupra refutata eſt : quæ niſi informatæ fuerint, nec hæc poterit. Potius hoc in loco occurrendum erit eis argumentis quæ animæ, maximè Senſitivæ ſubſtantialitatem confirmare videntur: cujuſmodi ſunt hæc.

1um. *Si* anima ſit temperamentum, tum omne corpus erit Animatum : quia in omni corpore eſt temperamentum.

Leviſſimum argumentum : cui hoc reſponſum ſufficiat, procedit ex meris affirmativis in ſecunda figura, itaque eſt fœdus paralogiſmus.

2um. Temperamentum mutatur pro ætate, loco, victuſque ratione. Anima non mutatur. Ergo non eſt Temperamentum.

Hoc argumentum ex parte ſupra attigimus, & de minore in genere oſtendimus formas per gradus mutari & variari poſſe. Sed hic ampliùs duplex notandus eſt error hujus argumenti. Prior eſt, quòd non diſtinguitur inter Totalem ſive eſſentialem, atque Partialem ſive Gradualem temperamenti mutationem. In totali non tamen mutatio aliqua ſed corruptio Animæ accidit. Quare nihil eſt ad rem. In partiali, ſecundum ipſorum principia, magis & minus non variant ſpeciem. Eſto Exemplum in temperamento plantæ tenellæ

&

& adultæ in nativo, & alieno ſolo conſitæ. Hic temperamentum non mutatur in aliud aliquod diverſæ ſpeciei, ſed variatio eſt in gradibus perfectionis eadem ſpecie manente: & hoc non obſtante conſtat formæ unitas, etſi non ſimilis operationum vigor. Alter error eſt, quod ab homine ad alia viventia incommodus eſt, ut hîc fit trajectus: nempe in homine variato diverſimodè corporis temperamento, forma prorſus eſt invariabilis, quia alia eſt hominum & aliorum viventium anima: non ſic in cæteris, ubi anima cum temperamento coincidit. Veriſimiliùs argutarunt à diverſitate temperamentorum in hominibus individuis ad diverſitatem animarum. Sed hîc parum proficitur, ſiquidem temperamenta particularium hominum, non ſpecie, ſed gradu tantum differunt.

Huc refer objectiunculas, ſi Anima in temperamento & ſpiritibus conſiſtat, ergo vacuato per Syncopen ſpiritu Anima interibit: Et ergo, Anima nutrietur quia ſpiritus nutriuntur: quibus hoc tantum regerimus, præſtare, opiniones experientia corrigere, quàm adverſus eam ineptis diſtinctionibus defendere. Neutra tamen objectionum ab homine præcipuè ducta in homine locum habet.

3um. Si anima sit temperamentum, tot erunt in planta aut animali animæ, quot diversa conspiciuntur temperamenta: alia ossis, alia carnis, alia nervi, alia corticis, alia ligni anima erit. Sed in vivente est unica tantùm anima: Ergo anima non est temperamentum.

Minor propositio falsa est etiam secundum doctrinam ipsorum Peripateticorum docentium, duas ad minimum in planta, & tres in omni animali animas essentialiter distinctas reperiri, formas verò inanimatas, sive (ut vocant) mixti etiam multo plures. Quare secundum ipsos pluralitas formarum & animarum substantialium in uno composito, nihil absurdi continebit: quoad nostram verò sententiam multo minùs, qui pluralitatem Substantiarum in mixto non agnoscimus, sed sub identitate materiæ, diversitatem temperamentorum sic ponimus, ut omnia interim Vivifica esse fateamur.

4um. Si anima esset temperamentum qualitatum in humoribus & spiritibus, tum non posset frænum injicere corporis perturbationibus ejusque impetum cohibere, sed eum semper sequeretur: Atqui ipsa experientia docet, animam esse corporis moderatricem, Ergo, &c.

Hoc argumentum nihil aliud evincit, quàm

quàm in homine quidem dari ſubſtantiam aliquam à corpore diſtinctam, quæ facultates inferiores Vegetativas & Senſitivas pro arbitrio ſuo regat, & aliquo modo coerceat aut promoveat. At in plantis & Brutis ubi ſimile imperium planè non cernitur, illa ſubſtantiarum diverſitate opus non eſt. In his enim anima non ſolum ſequitur, ſed eſt ipſum temperamentum in homine ſequitur quidem ejus propenſiones, ſed curſum moderatur, quando vult.

5um. A quo ſunt nobiliſſimæ illæ operationes Percipiendi ſive Judicandi de rebus ſenſibilibus, Imaginandi & Memorandi; illud accidens eſſe non poteſt. At ab anima brutorum ſunt iſtæ operationes. Ergo ſubſtantia eſt & non accidens.

Pro ſolutione hujus Argumenti, notandum eſt breviter, Omnes iſtas operationes eſſe merè organicas atque in materiali aliquo ſubjecto fieri, & ab eodem dependere: & propterea nullibi eſſe nec eſſe poſſe, niſi ubi Organum iſtud reperiatur. Organum verò illarum eſt Spiritus animalis, pura illa, clara, lucida & agilis ſubſtantia; hujus copia maxima & puriſſima eſt in capite, in hoc igitur & ſedes ſenſationis omnis. At quæritur de *Principio*, Dico ſpiritum iſtum animalem eſſe non tantum Or-

ganum, ſed primum Principium omnis ſenſationis. Nempe in Spiritibus duo ſunt, Materia, & Qualitatum vivaciſſimarum Mixtura; in Qualitatibus eſt prima cauſa & origo, in Materia eſt primum ſubjectum & organum ſentiendi, in utriſque conjunctis conſiſtunt omnes apprehenſionis phantaſiæ & memoriæ vires quas in brutis cernimus. Dabitur hoc quidem, Spiritus hoſce eſſe immediatum inſtrumentum omnis ſenſationis, ſiquidem in Spiritibus ſolis ſpecies rerum ſenſibilium inprimuntur & inhærent, per ſpiritus huc illuc deferuntur, & vel minima ſpirituum turbatio impedit, maxima corrumpit omnem ſenſationem; at verò nullam eſſe aliam ſubſtantiam in brutis, quæ his ſpiritibus utatur ut inſtrumentis ſentiendi, ipſa verò ſit prima ſentiendi cauſa hoc non dabunt. Sed neceſſariò dandum eſt; illa enim alia ſubſtantia quam animam vocant, erit vel materialis vel immaterialis. *Si* materialis; erit vel purior, vel impurior *Spiritibus*. Non prius, quia *Spiritibus* nihil purius in genere materialium; nec poſterius verum eſt, quia abſurdum eſt aſcribere principium ſentiendi impuriori materiæ, & negare puriori. Si immaterialis ſit, recurrunt omnia dubia in ſuperioribus allegata.

Si

Si inſtes, Eſſe ſupra naturam puriſſimæ materiæ vel exquiſitiſſimis qualitatibus ornatæ, Judicare, Meminiſſe, Appetere, Fugere, &c. dico quod non: neque id nobis magis mirum videri debet in perfectioribus animalium temperamentis, quàm multa non minus admiranda effecta in ipſis inanimatis, quæ ab ipſorum temperamento procul dubio dependent, etſi ſit imperfectius. Illud præterea Ariſtotelis axioma, Nullum ſimile percipitur à ſimili, neque hic locum habet, cum talis ſit Spirituum & puritas quoad materiam, & temperies quoad qualitates, ut in omnibus ſenſibilibus quæ bruta poſſunt percipere, nihil ſimile reperiatur: neque ubique veritatem obtinet, ſiquidem nec oculus oculum, nec anima animam, nec intelligentia intelligentiam hoc pacto perciperet. Et de Vegetativa & Senſitiva animis hactenus.

De Origine Animæ Rationalis.

DE Animæ Rationalis Essentiâ non ambigitur. Quòd sit spiritus & quidem immortalis nemo nisi Atheus aut Sadduceus dubitat. Illud solum in dubium vocatur. Unde hæc substantia spiritualis originem suam ducat. Non erit operæ pretium retuliſſe & refelliſſe varias hac de re opiniones: alii animas ab æterno aut diu ante corpora extitiſſe putarunt atque in beatis sedibus aut stellis sedes habuiſſe, inde in corpora velut carcerem esse detrusas, falso nixi fundamento, Quod omne incorruptibile sit ingenitum & ἄναρχον: alii, ab Angelis creatas, per impiam communicationem divinarum proprietatum; alii ex anima Mundi, aut Substantia Cœlesti prognatas; alii ex Elementis conflatas; alii ex Dei ipsius Substantia genitas; alii à Cœli non ut materialis causæ, sed ut efficientis externi virtute produci autumant. Sed his sententiis explosis, cardo controversiæ in hoc vertitur. Utrum à Parentibus per Traducem, an à Deo per Creationem anima rationalis propagetur. Quæstionis partem secundam veram judicamus, eamque suscipimus pro virili defendendam; quod faciemus & argumentorum ra-

τασκευῆ, & ἀνασκευῆ objectionum quæ contra possunt afferri.

Argumentorum classis est duplex, 1. à Ratione, 2. ab Authoritate. Illam primò instruamus.

Si anima sit à Parentibus, erit vel per Creationem, vel per naturalem Propagationem. Illo modo non est omnibus fatentibus. Si ergo per propagationem anima derivetur, fiet

illa vel { Per Multiplicationem & Divisionem substantiæ ipsius animæ. Per Generationem à Semine aliquo.

Si cui placeat prior sententia, pervelim mihi solvat hæc quæ sequuntur dubia,

1. Cur anima rationalis magis sit partibilis quàm Angeli, quandoquidem omnium & Physicorum & Metaphysicorum communis sit hactenus sententia, omnem Spiritum esse ἀμέριστον, nec generari, neque generare sibi similem per multiplicationem suæ essentiæ, aut alio modo.

2. An actio ista multiplicationis sit Naturalis vel Voluntaria: si naturalis, quî fit ut anima rationalis intellectu & voluntate prædita seipsam multiplicet nec volens nec sciens. Si voluntaria, an igitur Sterilitatis causa non poterit sita esse in voluntate, quod anima non vult seipsam transfundere, Et, Quomodo in Adulteris sequatur

Fæ-

Fœtificatio, cum eam maximè nollent.

3. Cur, ſi animæ ſubſtantia cum Semine decidatur, non etiam abſciſſo capite aut alio membro dividi poterit.

4. Si in & cum Semine multiplicetur anima, an Semen dici poterit Animatum anima rationali. Si ita; annon & ſanguis quoque?

5. Si cum ſemine propagetur anima rationalis, utrum omnis ſeminis effluxus etiam ante ſeptimum diem non poterit verè dici abortio. Contra Medicos, atque omnes Phyſiologos; ſiquidem anima rationalis ab ipſo coitus momento & non ut illi, quadrageſimo die infunditur.

6. Utrum abortionum iſtarum aliqua ſit futura reſurrectio.

7. Utrum ſemper, an verò aliquando tantùm fiat hæc multiplicatio. Si ſemper, annon anima rationalis erit mortalis, quia non ſemper effuſo ſemine ſequitur prolificatio. Si tantum interdum, unde illud norunt, & unde eſt iſta ad ſtata tempora reſtrictio.

8. Utrum à Patre aut à Matre ſola anima decidatur, an ab utriſque; ſi ab uno ſolum parente oriatur, cur ita; cum utriuſque anima æquè ſit diviſibilis. Si ab utroque; an inde ſexus ratio reddi poterit, quod alter de ſua anima plus contulerit.

9. Deinde, ſi eſt ab utroque Parente, quomodo fiat Unio duarum animarum maſculæ & fœmineæ in unam ſubſtantiam.

10. An anima in Parentibus πολυτόμους non imminuatur, tot sui partibus substantialibus abscissis.

11. An hinc reddenda sit ratio transfusionis Peccati, quòd Anima parentum, quæ in se tota & in qualibet sui parte Peccati rea est, Particulas sui peccato inquinatas liberas impertiat. Si ita; Annon liberi meritò puniri possint pro actualibus parentum peccatis, cùm animæ liberorum ante divisionem ab animis parentum: illa ipsa peccata actu commiserint.

Sed posterior fortè sententia magis arridet, Esse scilicet, per Generationem à Semine. Age, discutiamus breviter. Si Anima oriatur ex Semine aliquo, erit illud

Semen vel { ψυχικὸν, & ab ipsa anima divisum. / σαρκικὸν à corpore effusum.

Non defuerunt qui etiam animabus semen prolificum ascripserunt, quo mediante sese propagarent. Sed otiosè subtiles sunt isti. Quæro enim, illud Semen sitne corruptibile, vel incorruptibile. Si corruptibile, quomodo ex φθαρτῷ fiat ἄφθαρτον, aut ex anima incorruptibili orietur semen corruptibile. Si incorruptibile, repugnat experientia, Quando effuso semine nulla succedit soboles.

Esto igitur origo Animæ rationalis ex semine

mine illo materiali quod à corpore excernitur. Sed nec hoc esse potest ut ex materia seminis fiat substantia animæ rationalis, quantamcunque demum in semine materiæ puritatem somniemus. Probabiliter evincit etiam illud, quòd ut anima est in operando inorganica & ἀμιγὴς, ita neque in Essentiæ productione dependet à re aliqua materiali & corporea. At verò hoc necessariò stringit, Immortale ex Mortali, Spirituale ex Materiali, Simplicissimum è mixto & composito, nullis naturæ viribus fieri & produci posse. Ista planè sunt ἀσπονδα, sine interventu divinæ vis, non tantùm sustentantis Naturam ut faciat, ut ineptè nonnulli cavillantur, sed sua virtute immediatè efficientis quicquid hac in re fieri potest. Quem concursum, si concedant, dant quod quærimus. Sunt & alia argumenta quæ dissentiendi moram injiciant; ab instantiis.

1ª. In Adamo & Eva, quorum animæ non ex materia aliqua efformatæ sunt, sed per creationem immediatam exiterunt. In his verò Deus specimen edidit, quid in aliis hominibus perpetuò facturus erat. Si dicatur nihil probari hoc exemplo, siquidem in primis parentibus necessaria omnino fuit Creatio, cum nihil præexisteret per quod propagatio naturaliter fieri posset, & verò Deum indidisse illis hanc virtutem ut animas ab ipso primùm acceptas propagarent ad posteros; fatendum quidem est hoc argumen-

gumentum neceſſariam probandi vim per ſe non habere; ſed tamen advertendum eſt,

1. Adami animam materiæ antè præparatæ extrinſecùs infundi, cæterorum autem animalium animas in & cum materia concreatas fuiſſe. Cujus ordinis alia idonea ratio non eſt, quàm ut Deus oſtenderet in hominibus aliam corporis, aliam eſſe animæ originem, at in brutis eundem eſſe utriuſque orum.
2. Univerſi pulchritudinem & ſymmetriam poſtulare, ut cùm inferiores creaturæ primæva & ordinaria virtute ſeſe multiplicent, omnium creaturarum Dominus non ſine ſpeciali ſupremi Domini auxilio & generetur, & genitus regatur.
3. Etſi Adami anima ex nihilo, potuit tamen Evæ anima ex particula animæ mariti propagari. Quod tamen haud videtur veriſimile, ut innuit Adami experrecti vox. Hæc eſt caro de carne, os de oſſibus meis, non Anima de Anima. Verùm hæc aſſenſum non cogunt.

2ª. In Chriſto; cujus Anima per Creationem à Deo data eſt, non per generationem à Parente. Is autem nobis per omnia factus eſt ſimilis, & ſimiliter, ſi ea excipias in quibus peccati labes, aut alterius alicujus graviſſimi incommodi periculum erat.

Si

Si dicatur, hoc extraordinariè factum esse ad vitandam peccati luem, aio,

1. Non afferri idoneam hujus rei rationem. Potuit enim Christus ut Corpus sic Animam (si quid tale in generatione hominis accideret) à Virgine sumere sine peccati periculo. Ut enim falsum est, quod nonnulli asserunt, Christum sine auxilio maris genitum esse, ne interveniret peccatum, ita & hic quoque falsum est, eum corpus solum à Virgine accepisse non animam, ne scil. fieret peccatrix. Siquidem non magis difficile erat Spiritui sancto particulam Virginalis animæ quàm sanguines ejusdem ab omni impuritate mundare; & æquè facile Josephi quàm Virginis semen ab omni vitio purgare, ni, si id factum esset, Christus ψιλὸς ἄνθρωπος nec præterea quicquam existimatus fuisset,
2. Concedi ex hac suppositione, Hominem rectè dici generare hominem, etsi unam tantum illius partem propriè generet, *viz.* Corpus: siquidem Christus, cujus anima forinsecùs indita est, fuit tamen verè filius Mariæ.

Quod si dicant Animam Christi non creatam esse, sed à Matre ortam, præterquam quòd hoc communi omnium sententiæ repugnat, aliis etiam urgetur difficultatibus: Quæritur enim an Ani-

ma ſemini unita fuerit à primo conceptionis momento, an poſt diem quadrageſimum. Si illud, utrùm & in aliis ſimile ſit: Et, an corpus Chriſti fuerit formatum & organizatum in momento ut * nonnulli aſſerunt. Si hoc, an caro hypoſtaticè unita fuerit λόγῳ, à primo purificationis momento, an tum demum poſt diem quadrageſimum infuſa anima.

* *Conimb. lib. 2. de anim. cap. 1 qu. 4. art. 21.*

Sequuntur Argumenta ab Authoritate eaque divina in ſacris literis, quæ nobis loca aliqua ſuppeditat ad hanc veritatem ſtabiliendam. Hujuſmodi ſunt.

1. *Eccleſ.* 12. 7. Redeunte pulvere in terram, quemadmodum fuerat, Spiritu autem redeunte ad Deum qui dederat illum.] Clara eſt & manifeſta antitheſis inter duarum hominis partium eſſentialium diverſum ortum & interitum. Corporis ex pulvere origo, in pulverem reſolutio: Animæ à Deo opifice Creatio, ad Deum judicem Reverſio. Corporis Cauſa materialis ponitur ex qua fit, in quam reſolvitur [quemadmodum fuerat] Animæ verò Cauſa ſolummodo efficiens per quam ex nihilo fit, [qui dederat eam] atque hoc emphaticωs, nam corpus quoque dederat. Cavillus iſte, quod hoc loci de primis ſolum parentibus ſermo ſit, refutatione eſt indignus.

2. *Heb.* 12. 9. Deinde patres quidem carnis noſtræ

noſtræ caſtigatores habuimus, & reveriti ſumus: annon multò magis ſubjiciemur patri Spirituum & vivemus.] Nihil apertius & ἐμφατικώτερον iſta antitheſi, Carnem corpuſq; à Parentibus, Animas à Deo accipimus, quòd ſi vilioris partis authores & qui in nos minus juris habent, patienter caſtigantes ferimus, quanto æquiore animo feremus eum, qui ſupremum in nos jus obtinet, utpote partis, quæ in nobis eſt præſtantiſſima, unicus dator conditorque. Enervant planè vim hujus argumenti, qui Hebraiſmum hîc cogitant, & per Patres carnis, carnales, per Patrem ſpirituum, ſpiritualem intelligi volunt. Siquidem arguitur non ex abſoluta, ſed relativa patris natura, nec hic quæritur quid Parentes noſtri ſunt in ſua natura, aut quid Deus in ſua eſſentia, ſed qualem illi erga liberos, hic in Creaturas reſpectum teneant, quam habeant in utriſq; operationem, ut ipſe contextus diſertè loquitur. Præterea illud Dei attributum, Pater Spirituum, hoc in loco prorſus idem eſt quod alibi ſæpè reperitur, ubi interpretatione tali molliri non poteſt: ut *Num.* 16. 22. [Deus fortis, Deus ſpirituum omnis carnis, hic unus vir peccaverit & contra totum hunc cætum efferveſces?] & *Numb.* 27. 16. [Præficiat Jehova, Deus Spirituum omnis carnis, virum huic cætui] Peculiare ſcil. in animas imperium Deo attribuitur,

attribuitur, qui ſolus animas creat, ſolus cognoſcit. Et quidem ſupplementum illud à nonnullis interpoſitum [Deus ſpirituum, [Deus] omnis carnis] meritò rejicitur ut frigidius, & emphaſim minuens, & in alienum ſenſum trahens.

3. *Zach.* 12. 1. —— dictum Jehovæ qui extendit Cœlos & fundat Terram, formatque ſpiritum hominis in eo] teſtimonium ſatis clarum quo docemur, pari paſſu ambulare hæc tria, Expanſionem Cœli, Fundationem Terræ, & Formationem animæ rationalis: neque hoc minus quàm iſta, infinitam potentiam requirere. Huic loco geminus eſt ille *Pſal.* 33, 15. [Formator pariter cordis eorum animadvertit ad omnia opera eorum] rectè, animadvertit animæ ſeu cordis conſilia, quia animam ipſam fabricat.

4. *Ieſai.* 57. 16. Nam in Seculum non contendam, neq; in æternum efferveſcam: nam ſpiritus à conſpectu meo obruetur & animæ [נְשָׁמוֹת] quas ego feci. Latet in his verbis [Quas ego feci] emphaſis aliqua, quæ ſi ſpecialem animarum rationalium à Deo productionem non innuat, quid aliud oſtendat, velim doceant.

5. Solet à nonnullis adduci locus iſte *Ezek.* 37. 5. ubi de oſſibus areſcentibus Jehova ſic loquitur, Ecce ego inducturus ſum in vos ſpiritum, ut vivatis. Sed nihil probat iſte

vel

vel Reſurrectionis, vel Populi Iſraelitici Reſtaurationis typus. Plus fortaſſis roboris eſt in iſto loco, *Exod.* 21.22. de percuſſore Mulieris gravidæ. [Item certantibus hominibus ſupercuſſerit unus eorum mulierem gravidam, ita ut ejiciatur fœtus ejus [ילדיה] nec tamen ſit exitium: omnino mulctator prout ei impoſuerit maritus ipſe mulieris & per judices dato. Sin exitium ſit, tum reddes vitam pro vita.] Hinc à quibuſdam colligitur, Si fœtus gravidæ percuſſæ informatus, ſuiſque membris nondum diſtinctus exeat, percuſſorem non teneri homicidii, ſed propter diſcrimen & dolorem prægnanti illatum, mulcta pecuniaria puniendum pro arbitrio mariti coram judicibus; ſi autem planè formatus fuerit, morte plectendum homicidam. Huic collectioni originem præbuit falſa Lxx. verſio, qui אסון, non ἄτη aut βλάβη exitium, verterunt, ſed ἐξεικονισμένον· ἐὰν ἐξελθῇ τὸ παιδίον αὐτῆς μὴ ἐξεικονισμένον. &c. accipientes vocem אסון pro אסום vel אסומן ſive אסומן ἄσημον non ſignatum, non effigiatum. Atq; ſecundum hanc interpretationem definiunt Doctores Juris Pontificii, Non eſſe Homicidam qui obortum procurat, antequam anima corpori ſit infuſa; ut videre eſt Cauſ. 32 Quæſt. 2. Capitibus quod verò. Moyſes tradidit, & ſicut Semina. Ubi & nonnullis argu-

argumentis contenditur, animam rationalem ante perfectam corporis organizationem in illud non infundi. Quæ etsi fortassis verè dicantur, tamen hinc fundamentum habere non videntur. Perspicua enim est legis sententia, *Si* percussionem gravidæ damnum non sequatur, *i. e.* nec fœminæ nec fœtus mors; mulctator tamen ob vim injustè illatam. *Sin* exitium vel hujus vel illius eveniat, capitali supplicio adficitor. Ubi si cùm lex non distinguit, nobis non sit distinguendum, duriusculum erit, vel illud de exitio ad solam gravidam referre, ac si percussor, cùm, salva pregnante, fœtus solummodo periisset, capitalis non esset: aut illud de fœtu, ad formatum solùm post 40. diem restringere, ac si percussor, fœtu ante 40. diem per vim ejecto, nihil nisi mulctam solvere teneretur. Textus nec tempus nec personas hic distinguit. Jus Civile pau'ò quàm Canonicum gravius hac de re censet. Digest. l. 48 Tit. 19. de Pœnis §. *Si* quis aliquid. [Qui abortionis aut amatorium poculum dant, etsi dolo non facient, tamen quia mali exempli res est, humiliores in metallum, honestiores in insulam, amissa parte bonorum relegantur. Quod si eo homo aut mulier perierit, summo & capitali supplicio afficiuntur] Rursus ibid. §. Cicero. habemus [Milesiam mulierem, quòd ab

Orat. pro Cluent.

Hæ-

Hæredibus ſecundis, accepta pecunia, partum ſibi medicamentis ipſa abegiſſet, rei capitalis eſſe damnatam, Ciceronis ſententia.] Mox tamen leniùs, [Sed & ſiqua viſceribus ſuis poſt divortium, quòd prægnans fuit, vim intulerit, ne jam inimico marito filium procrearet; ut temporali exilio coerceatur ab optimis imperatoribus noſtris reſcriptum eſt.] Dubiam & incertam vides harum legum ſententiam. Theologi ſanè non pauci conceptionis corruptionem quoviſmodo violentam accenſent inter peccata ſextum Præceptum violantia. Sed & hi aiunt magis quàm probant, & non tam ad Embryones iſtos rudes & imperfectos quàm ad fœtus perfectè animatos & organizatos videntur reſpicere.

Quid hac de re jus noſtrum municipale.

Res eſt non levis difficultatis, in qua, dum audiatur Doctorum judicium, ἀπέχω.

Πάντοτε δόξα Θεῷ.

FINIS.